

ارزیابی اثرات سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر متغیرهای کلان اقتصادی ایران

(جمع بندی پژوهش های انجام شده در ایران)

معاونت امور اقتصادی

تابستان ۱۴۰۱

خلاصه

در نظریات رشد اقتصادی سرمایه به عنوان موتور محرک رشد اقتصادی محسوب می گردد. از طرفی سرمایه گذاری خارجی به واسطه منافع مورد انتظار آن، در دهه های اخیر مورد توجه سیاست گذاران قرار گرفته و از طرفی پژوهشگران نیز مطالعات زیادی در این خصوص انجام داده اند و یکی از موضوعات جذاب برای پژوهش بوده است. در ایران نیز مطالعات زیادی در این خصوص صورت گرفته است که یکی از رویکردهای مهم این مطالعات بررسی اثر سرمایه گذاری خارجی بر متغیرهای کلان اقتصادی ایران بوده است. در گزارش حاضر خلاصه و جمع بندی مطالعاتی که اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی، اشتغال، فناوری و تجارت را در ایران بررسی کرده اند، آورده شده است. طبق اکثر این مطالعات سرمایه گذاری مستقیم خارجی اثر مثبتی بر متغیرهای مذکور در ایران داشته است. البته در برخی موارد اثرگذاری مشروط و متأثر از عوامل دیگری بوده است.

مقدمه

سرمایه گذاری خارجی از جمله متغیرهایی است که با توجه به منافع قابل حصول از آن همواره مورد تاکید سیاست گذاران اقتصادی کشورها بوده و تلاش برای جذب حداکثری آن صورت گرفته است. در ایران نیز این سیاست در بند الف ماده ۴ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور به وضوح مشخص است و تامین مالی خارجی به صورت ۳۰ میلیارد دلار از محل خطوط اعتباری بانک های خارجی در قالب تامین مالی خارجی، ۱۵ میلیارد دلار به شکل سرمایه گذاری مستقیم خارجی، ۲۰ میلیارد دلار قراردادهای مشارکت خارجی پیش بینی شده است.

با این حال هر چند عموماً تمامی کشورها هدف جذب حداکثری سرمایه گذاری خارجی دارند ولی در میزان بهره گیری از اثرات مثبت آن عملکرد یکسانی نداشته اند. پژوهش های انجام شده در کشورهای مختلف نشان می دهد بر خلاف دیدگاه مورد انتظار در خصوص آثار مثبت جذب سرمایه گذاری خارجی، این متغیر در برخی کشورها اثرات منفی نیز از خود بر جای گذاشته است.

از جمله اثرات مثبت مورد انتظار جذب سرمایه گذاری خارجی، انتقال فناوری به کشور میزبان، افزایش اشتغال، بهبود منابع ارزی، افزایش بهره وری، تامین مالی طرح های اقتصادی، رشد اقتصادی و..... را می توان برشمرد. اما در آن روی سکه برخی کارکردهای منفی نیز از آن متصور است که شکل گیری انحصار توسط سرمایه گذاران خارجی و از میدان بیرون کردن سرمایه گذاران داخلی و آلودگی های زیست محیطی نمونه ای از این آثار منفی است.

مطالعات زیادی پیرامون سرمایه گذاری خارجی در ایران انجام شده است که طیف قابل توجهی از این مطالعات به بررسی آثار جذب سرمایه گذاری خارجی بر سایر متغیرهای کلان اقتصادی پرداخته اند. متغیرهای کلان اقتصادی مورد بررسی در مطالعات انجام شده برای ایران رشد اقتصادی، اشتغال، انتقال فناوری، تجارت، بهره وری کل، سرمایه گذاری داخلی و ... بوده است. در گزارش حاضر تلاش شده تا با اقتباس از این مطالعات به جمع بندی و بررسی اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر روی این متغیرها در اقتصاد ایران پرداخته شود.

مطالعات انجام شده با موضوع سرمایه گذاری خارجی در ایران

یکی از چالش هایی که عموماً در فضای علمی و اجرایی کشور وجود دارد عدم ارتباط و بکارگیری پژوهش های انجام شده توسط جامعه علمی در بدنه اجرایی کشور می باشد. لذا ضرورت دارد کثیر مطالعاتی که در موضوعات مختلف در کشور انجام می گیرد مورد بررسی قرار گیرد و پیشنهادات عملی و اجرایی علمی از آنها استخراج گردد که در گزارش حاضر قصد بر این است که همین هدف در موضوع سرمایه گذاری خارجی دنبال شود.

در نظریات رشد اقتصادی سرمایه به عنوان موتور محرک رشد اقتصادی محسوب می گردد. از طرفی سرمایه گذاری خارجی به واسطه منافع مورد انتظار آن، در دهه های اخیر مورد توجه سیاست گذاران قرار گرفته و از طرفی پژوهشگران نیز مطالعات زیادی در این خصوص انجام داده اند و یکی از موضوعات جذاب برای پژوهش بوده است. در ایران در فاصله سالهای ۱۳۷۹ تا نیمه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۷۰ عنوان مقاله علمی با محوریت موضوع سرمایه گذاری خارجی انجام شده است. در این مقالات به موضوعات مختلف مرتبط با سرمایه گذاری خارجی پرداخت شده اما دو رویکرد عمده در این پژوهش ها دیده می شود. به این صورت که حدود ۷۰ درصد این پژوهش ها با این رویکرد بوده اند که یا متغیرهای موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی را بررسی کرده اند و یا اثر سرمایه گذاری خارجی را بر سایر متغیرها مورد بررسی قرار داده اند. در مطالعه حاضر تمرکز بر روی پژوهش هایی است که به بررسی اثر سرمایه گذاری خارجی بر سایر متغیرها پرداخته اند. این مطالعات که بیش از ۳۵ درصد این مطالعات را به خود اختصاص داده اند برای مناطق مختلف انجام شده اند ولی در اینجا صرفاً مواردی که به مطالعه ایران پرداخته اند مورد توجه قرار می گیرد. این مطالعات اثر سرمایه گذاری خارجی را بر متغیرهایی همچون رشد اقتصادی، اشتغال، انتقال فناوری، تجارت، بهره وری کل، سرمایه گذاری داخلی و ... بررسی نموده اند.

اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی

جلائی و صباغ پور فرد (۱۳۸۸) تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی را از مسیر بازارهای مالی بررسی کرده اند. آنها ابتدا اثر سرمایه گذاری خارجی را بر رشد اقتصادی بدون لحاظ برخی متغیرهای کنترلی مبتنی بر مبانی نظری مورد بررسی قرار داده اند و به این نتیجه رسیده اند که اثر معنی داری وجود دارد ولی پس از ورود برخی متغیرهای کنترلی این اثر را بی معنی و مبهم دانسته اند. آنها در ادامه با لحاظ متغیرهای بازارهای مالی در مدل، توسعه بازارهای مالی را در بهبود و ثبات اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی موثر می دانند.

جهانگرد و سایرین (۱۳۹۶)، تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی ایران در شرایط همگرایی مشروط طی سالهای ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۴ را بررسی نموده اند. طبق یافته آنها اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی در چارچوب مدل رشد بسط یافته پاجولا و در حالت همگرایی مشروط، در کوتاه مدت و بلندمدت منفی و معنادار است. آنها اینگونه نتیجه گیری می کنند که سرمایه گذاری خارجی در ایران عمدتاً در بخش نفت و گاز صورت گرفته که از کانال افزایش درآمدهای نفتی نتوانسته است رشد اقتصادی کوتاه مدت و بلندمدت را توضیح دهد. بنابراین اثر منفی سرمایه گذاری خارجی بر رشد اقتصادی ایران را می توان عمدتاً در عدم هدایت منابع خارجی در بخشهای مولد اقتصاد از جمله در بخش صنعت و کشاورزی توجیه کرد.

کازرونی و همکاران (۱۳۹۷)، تاثیر همزمان سرمایه گذاری مستقیم خارجی و نرخ شهرنشینی بر رشد اقتصادی استانهای ایران را بررسی نموده اند. آنها نتیجه می گیرند که سرمایه گذاری مستقیم خارجی، اندازه دولت، موجودی سرمایه و شاخص سرمایه انسانی تاثیر مثبت بر رشد اقتصادی استانهای ایران داشته ولی اثر نرخ شهرنشینی منفی بوده است. در این پژوهش تحلیل گردیده که افزایش تعداد کارخانه ها و شکل گیری بستر تولید و ایجاد ارزش افزوده، اثر سرریز تحقیق و توسعه و انتقال فناوری و ... می تواند به اثرگذاری سرمایه گذاری خارجی بر رشد اقتصادی دامن زند و این موارد را جزء عوامل موثر بر این رابطه دانسته اند. آنها پیشنهاد می دهند که مراکز خدمات در استان ها برای جذب سرمایه گذاران خارجی و معرفی فرصت ها به سرمایه گذاران وجود داشته باشند.

حسن وند و سایرین (۱۳۹۸)، نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی ایران در بخش های مختلف اقتصادی را مورد توجه قرار دهند.

بر اساس پژوهش آنها بین سرمایه گذاری مستقیم خارجی و رشد بخش های مختلف اقتصادی، رابطه غیر خطی وجود دارد. همچنین سرمایه گذاری مستقیم خارجی، با توجه به نوسانات نرخ تورم، بر رشد بخش های مختلف اقتصادی اثر متفاوتی دارد. بر اساس نتایج به دست آمده، افزایش یک درصدی در سرمایه گذاری مستقیم خارجی، به ترتیب به افزایش ۵۰ درصدی بر رشد بخش کشاورزی، ۶۹ درصدی رشد بخش صنعت و ۸۸ درصدی رشد بخش خدمات منجر می شود. در نتیجه آنها به طور کلی بر اثرگذاری مثبت سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی رسیده اند.

اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال

کمیجانی و قویدل (۱۳۸۵)، اثر سرریز سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال ماهر و غیر ماهر بخش خدمات اقتصاد ایران بررسی کرده اند. نتایج نشان می دهد که در هنگام ورود شرکت های چند ملیتی، بنگاه های خدماتی فعال در بخش خدمات، می توانند با استخدام بیشتر نیروی کار ماهر، بهره وری نیروی کار خود را افزایش دهند و با بنگاه های خارجی رقابت کنند. که البته بخش مستقلات-اجاره و فعالیت های کسب و کار، در رتبه اول از نظر جذب نیروی کار ماهر و افزایش نسبت نیروی کار ماهر به غیر ماهر قرار دارند.

نصایبان (۱۳۸۵)، نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال ایران را بررسی می نماید. آنها با تخمین تابع تقاضای نیروی کار، تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات را بررسی می کنند. نتایج نشان می دهد که تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال نیروی کار به صورت کلی در دوره مورد بررسی معنی دار نیست. اما تاثیر آن بر اشتغال نیروی کار ماهر در بخش خدمات مثبت و تاثیر آن بر اشتغال نیروی کار ماهر در بخش

صنعت منفی ارزیابی شده است. آنها یکی از مهمترین دلایل این تاثیر مثبت در بخش خدمات را وجود سهم بالای شاغلین دارای آموزش عالی در این بخش می دانند. همچنین طبق این پژوهش سرمایه گذاری مستقیم خارجی هیچ تاثیری بر اشتغال بخش کشاورزی نداشته است.

فدایی و کاظمی (۱۳۹۱)، به بررسی اثرات رشد سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر سطح اشتغال در ایران پرداخته اند. نتایج تحقیق آنها نشان می دهد در هر دو دوره کوتاه مدت و بلند مدت سرمایه گذاری مستقیم خارجی به طور مستقیم و معنا دار بر سطح اشتغال در اقتصاد ایران تاثیر گذار بوده و به عبارتی فرآیند ایجاد اشتغال را بهبود بخشیده است.

اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر انتقال فناوری

شاه آبادی و نیلفروشان (۱۳۹۱)، رابطه جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی با نوآوری ایران در مقایسه با کشورهای سند چشم انداز را مورد بررسی قرار داده اند. نتایج تحلیل آنها بیانگر رابطه مثبت دو سویه میان مولفه های نوآوری و سرمایه گذاری مستقیم خارجی است. به گونه ای که هر کشور با گسترش نوآوری می تواند به جذب بیشتر سرمایه گذاری مستقیم خارجی کمک کند و یا از طریق جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی موجبات ایجاد و انتشار نوآوری را فراهم نماید. کشورهای ترکیه، عربستان و ایران در میزان جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی و شاخص های نوآوری نسبت به سایر کشورهای سند چشم انداز بهتر عمل کرده اند. البته آنها اذعان می کنند که کشورهای سند چشم انداز در شاخص های مذکور در سطح جهان از عملکرد مناسبی برخوردار نیستند.

خسروپور و میر افشار (۱۳۹۳)، عوامل موثر بر انتقال فناوری از طریق سرمایه گذاری مستقیم خارجی را بررسی نموده اند. آنها ۲۲ مولفه اثر گذار را شناسایی و اولویت بندی نموده اند. آنها این ۲۲ مولفه را در ۵ عامل (هر عامل مجموعه ای از چند مولفه است). تقسیم بندی نموده اند که عامل طراحی و توسعه که شامل ۴ مولفه است و عموماً مباحث تحقیق و توسعه را در بر می گیرد با امتیاز ۳۱٫۵ درصد در رتبه اول قرار دارد و پس از آن چهار عامل آمادگی سازمان (۲۸)، توان بازار (۱۶٫۶)، زیرساخت مناسب (۱۳) و ویژگی های صنعت مورد نظر با امتیاز ۱۱ در جایگاه بعدی قرار دارند.

سلیم و سایرین (۱۳۹۷)، به تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر سر ریز فناوری به شرکت های سرمایه پذیر ایرانی پرداخته اند. نتایج نشان داده که جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی مستقیماً منجر به فعال شدن هیچ یک از کانال های سرریز فناوری نمی شود اما بالابودن توانمندی های فناورانه شرکت های سرمایه پذیر به عنوان یک متغیر میانجی، نقش مثبتی در فعال شدن دو کانال تقلید به واسطه مشاهده و آموزش ایفاء می نماید. طبق یافته های آنها شرکت های سرمایه پذیر بر سرریز فناوری از بنگاه های چندملیتی به شرکت های محلی نقش فعالی دارند.

یافته ها همچنین نشان دادند که سرمایه گذاری مستقیم خارجی تنها منجر به بالارفتن توانمندی های پایه ای شرکت های سرمایه پذیر یعنی توانمندی تولید شده است. این یافته، گواه آن است که شرکت های سرمایه پذیر فعال در ایران تنها توانمندی مونتاژ یا ساخت و تولید را به کشور وارد می نمایند اما به لحاظ فعالیت های با ارزش افزوده و سطح توانمندی بالاتر مانند بهبود یا تطبیق فرآیند و توسعه محصول جدید، دانش و فناوری جدید به ایران راه نمی یابد. به عبارتی طبق نظر نویسندگان، شرکت های خارجی فعال در ایران عمدتاً به دنبال سهمی از بازار بوده و به جای سرمایه گذاری و کمک به توسعه فناوری، صرفاً در پی تجارت به کشور ورود می کنند.

اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر تجارت

مهدوی عادل و سائرین (۱۳۸۸)، نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات غیرنفتی برای دوره زمانی ۱۳۸۴-۱۳۴۲ را در اقتصاد ایران مورد بررسی قرار داده اند. نتایج پژوهش آنها نشان می دهد که سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات غیرنفتی در بلندمدت و کوتاه مدت تاثیر مثبت دارد. علاوه بر این، افزایش نرخ ارز واقعی و کاهش شاخص جذب داخلی منجر به افزایش صادرات غیرنفتی می شود.

رفت و طیبی (۱۳۸۶) نیز در بررسی رابطه تعاملی سرمایه گذاری مستقیم خارجی و جریان تجاری در ایران به این نتیجه می رسند که در ایران جریان تجاری و سرمایه گذاری مستقیم خارجی دارای ارتباط مستقیم و معنی داری بر روی یکدیگر هستند؛ یعنی نه تنها سرمایه گذاری مستقیم خارجی منجر به کاهش حجم تجارت بین المللی در ایران نشده است؛ بلکه موجب افزایش جریان تجاری این کشور با سایر کشورهای جهان نیز شده است. همچنین افزایش جریان تجاری در ایران منجر به افزایش سرمایه گذاری مستقیم خارجی شده که بیان گر وجود رابطه مکملی بین این دو متغیر است. علاوه بر تجارت، تولید ناخالص داخلی، جمعیت، نرخ ارز و تورم نیز از جمله عواملی هستند که دارای اثر معنی داری بر جذب سرمایه گذاری خارجی ایران بوده اند.

شاه آبادی و پوران (۱۳۹۰) در بررسی رابطه متقابل سرمایه گذاری مستقیم خارجی و تجارت در ایران به یک سو بودن این رابطه رسیده اند. به عبارتی رابطه علیت یک طرفه از طرف سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تجارت وجود دارد. با این حال وقتی آنها رابطه متقابل سرمایه گذاری مستقیم خارجی و صادرات صنعتی را نیز بررسی، و وجود آن را تایید نموده اند.

مهدوی عادل و سائرین (۱۳۹۱)، اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات در ایران را بررسی کرده اند. نتایج حاکی از وجود یک رابطه کوتاه مدت مثبت بین سرمایه گذاری مستقیم خارجی و صادرات غیر نفتی می باشد. در حالی که طبق یافته آنها ارتباط بین سرمایه گذاری مستقیم خارجی و صادرات کل و صادرات نفتی در کوتاه مدت منفی است. از طرفی در بلند مدت ارتباط بین سرمایه گذاری مستقیم خارجی و صادرات کل و همچنین صادرات غیر نفتی معکوس و ارتباط آن با صادرات نفتی مثبت بوده است. طبق نظر آنها این مسئله می تواند ناشی از این باشد که بیشتر سرمایه گذاری خارجی کشور در بخش نفتی صورت گرفته است.

طیبی و سائرین (۱۳۹۳)، به چگونگی اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر توسعه تجارت درون صنعتی دوجانبه ایران و ترکیه پرداخته اند. نتایج این پژوهش نشان می دهد که جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در گسترش روابط دوجانبه تجاری دو کشور در قالب الگوی درون صنعتی تاثیر مثبت و معنی داری دارد. لازم به ذکر است که در مبانی نظری تجارت بین الملل به دو نوع درون صنعتی و بین صنعتی تقسیم می شود. در تجارت درون صنعتی یک کشور می تواند وارد کننده همان کالایی باشد که صادر می کند. در این نوع تجارت کالاهای یکسان اما با خصوصیات و کیفیت متفاوت بین دو کشور مبادله می شوند.

ناهیدی و حسین پور (۱۳۹۳) نقش مدیریت بهره وری و سرمایه گذاری مستقیم خارجی در توسعه صادرات غیر نفتی ایران را بررسی کرده اند و به این نتیجه دست یافته اند که صادرات غیر نفتی ایران در دوره مورد بررسی از عوامل ذکر شده تاثیر مثبتی دریافت کرده است.

ویدا وهرامی و سائرین (۱۳۹۸)، در مقاله مقایسه اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات محصولات منتخب صنعت پتروشیمی (اوره، پلی اتیلن، متانول، پروپان) به این نتیجه رسیدند که میزان سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات اثر

مثبت داشته و اثر آن بر صادرات پلی اتیلن بیشتر از سه محصول دیگر است. همچنین طبق یافته های آنها اثر درجه باز بودن تجاری بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی مثبت و معنی دار است.

جدول (۱): اثرات سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر متغیرهای کلان اقتصادی ایران به تفکیک

نویسنده	پژوهش	اثر
سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی		
جلائی و صباغ پور فرد (۱۳۸۸)	تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی از مسیر بازارهای مالی	مثبت
جهانگرد و سایرین (۱۳۹۶)	تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی ایران	منفی
کازرونی و همکاران (۱۳۹۷)	تاثیر همزمان سرمایه گذاری مستقیم خارجی و نرخ شهرنشینی بر رشد اقتصادی استانهای ایران	مثبت
حسن وند و سایرین (۱۳۹۸)	نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی ایران در بخش های مختلف اقتصادی	مثبت
سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال		
کمبجانی و قویدل (۱۳۸۵)	اثر سرریز سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال ماهر و غیر ماهر بخش خدمات اقتصاد ایران	مثبت مشروط
نصایبان (۱۳۸۵)	نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اشتغال ایران	مبهم
فدایی و کاظمی (۱۳۹۱)	اثرات رشد سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر سطح اشتغال در ایران	مثبت
سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر انتقال فناوری		
شاه آبادی و نیلفروشان (۱۳۹۱)	رابطه جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی با نوآوری ایران در مقایسه با کشورهای سند چشم انداز	مثبت
سلیم و سایرین (۱۳۹۷)	تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر سر ریز فناوری به شرکت های سرمایه پذیر ایرانی	بدون اثر - مثبت مشروط
سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات		
مهدوی عادلی و سایرین (۱۳۸۸)	نقش سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات غیرنفتی	مثبت
رفعت و طیبی (۱۳۸۶)	رابطه تعاملی سرمایه گذاری مستقیم خارجی و جریان تجاری در ایران	مثبت
شاه آبادی و پوران (۱۳۹۰)	رابطه متقابل سرمایه گذاری مستقیم خارجی و تجارت در ایران	مثبت
مهدوی عادلی و سایرین (۱۳۹۱)	اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات در ایران	مبهم
طیبی و سایرین (۱۳۹۳)	اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر توسعه تجارت درون صنعتی دوجانبه ایران و ترکیه	مثبت
ناهدی و حسین پور (۱۳۹۳)	نقش مدیریت بهره وری و سرمایه گذاری مستقیم خارجی در توسعه صادرات غیر نفتی ایران	مثبت
ویدا وهرامی و سایرین (۱۳۹۸)	اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر صادرات محصولات منتخب صنعت پتروشیمی	مثبت

جمع بندی

در گزارش حاضر خلاصه و جمع بندی مطالعاتی که اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی، اشتغال، فناوری و تجارت را در ایران بررسی کرده اند، آورده شده است. طبق اکثر این مطالعات سرمایه گذاری مستقیم خارجی اثر مثبتی بر متغیرهای مذکور در ایران داشته است. البته در برخی موارد اثرگذاری مشروط و متأثر از عوامل دیگری بوده است. به عبارتی برخی متغیرها تاثیر پذیری متفاوتی در کوتاه مدت و یا بلند مدت از سرمایه گذاری مستقیم خارجی داشته اند و یا با رعایت پیش نیازهایی از سرمایه گذاری خارجی تاثیر مثبت می گرفته اند و بدون وجود آن پیش نیازها، اثرگذاری منفی شده و یا منفی بوده است. نکته مهم اینکه ورود سرمایه گذاری خارجی به صورت مطلق اثرگذاری مثبتی بر اقتصاد کشور میزبان نخواهد داشت استراتژی مناسب و آمادگی کشور میزبان در بهره گیری از مزایای آن حائز اهمیت است. در خصوص نتیجه مطالعات بررسی شده نیز باید توجه داشت که کیفیت ابزار سنجش، داده های مورد بررسی و پیش فرض های محقق در نتیجه بسیار موثر است و برای قضاوت مطلق در خصوص اثرات مثبت سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر اقتصاد ایران هنوز جای تردید وجود دارد کما اینکه در نتیجه برخی از مطالعاتی که برای کشورهای دیگر از جمله کشورهای در حال توسعه انجام شده بر بی اثر بودن و یا اثرات منفی سرمایه گذاری خارجی بر اقتصاد داخلی دست یافته اند.